

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1927 Any XXXVII
BARCELONA 3 DE DESEMBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims Atrassats: 20

—Tan jovenetes i ja parleu de buscar-vos xicot?
—Oh, com que si no'ns aprofitem ara, després se'ls
enduràn tots a la guerra...

EN MACIÀ

DUES vegades ha produït estupor en Macià, quan renuncià a formar part de l'exèrcit, on havia arribat a tinent coronel d'enginyers, essent elegit diputat per Barcelona i per les Borges, i ara que abandona el Parlament, deixant voluntàriament d'ésser diputat.

El senyor Macià, escriu el vulgare periodístic, és un home senzill i sentimental. No, no, «camelots» de la gasetilla, el senyor Macià resulta un home paradoxal i rígid. Quan tot-hom ve a la política a fer carrera, ell ofereix la seva carrera, un generalat segur, a la política; quan tot espanyol en possessió del títol de batxiller, ansia furiosament la diputació a Corts, en Macià la deixa amb un dolor fret, semblant al de l'home que hagués comprovat l'infidelitat patològica de la seva dona. I per primera vegada una acció d'austeritat i d'abnegació se produeix de dintre a fora del Parlament. Es clar que aquesta acció se va donar abans de fora a dintre, amb en Macià i alguns altres, comptadíssims—en Marcellí Domingo n'és un,—emperò solament en Macià ha pogut trencar amb tota petita vanitat, amb tota mandra consuetudinària, amb la poruga temensa de realitzar un geste que caigués en el ridícol o sigui tingut com una pedanteria del sacrifici. I un diputat se transforma en home i una acta en una ànima.

¿No representa tot això una complicació espiritual? Lo senzill i sentimental era anar cantant a Espanya o a Catalunya, a la Monarquia o a la República amb lírica parlamentària, que sempre obté una aprovació. Tots els diputats catalans tenen una comú diada natalícia, el 25 de novembre de 1905, i han acabat essent uns sentimentals organitzadors de l'exèrcit. El senyor Lerroux té fama de revolucionari tivat, i a cada discurs seu parlamentari s'acreix el seu sentimentalisme governatiu. Tots ells són, ademés, d'una senzillesa psicològica tan espessa que sempre sabrem les actituds que adoptaran i les oracions que inspiraran. ¿Qui, en un home tingut per homogeni i sensible, hauria sospitat una arrogancia temeraria, un pas sense precedents, una actitud que per a ésser aclarida seria precis explicar tota l'història de la Restauració?

Un home, en Lerroux, ha gosat excomunicar an en Macià. El senyor Lerroux ha oblidat que'l dia 10 d'octubre, junt amb els senyors Cambó i Corominas, prometia, davant de la ciutat, abandonar la seva investidura parla-

mentaria, si el Govern rebutjava la concessió de les zones neutrals. Aquesta concessió no ha estat, ni serà otorgada, i ni el senyor Lerroux, ni els seus adjunts, presentaran la renúncia de la seva acta. Si l'acte del senyor Macià enclova covardia ¿a què venia la seva promesa? I si en Macià recrimina i abandona el Parlament confeccionat per la Monarquia ¿en nom de què abomina en Lerroux, republicà, jacobí, a un diputat que declarà no pot sofrir al contaminació d'una assemblea dinàstica, que reproduirà les tràgiques tribulacions de 1898?

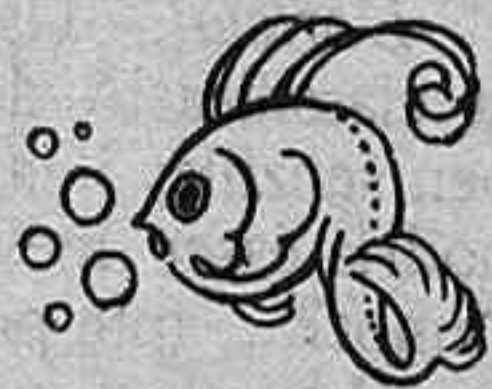
Tot això ens produeix un efecte idèntic al que'ns donaria el cop d'un regidor que s'aixequés en el Municipi barceloní, anunciant que deixava una casa on tot tenia un preu, sense veure una possibilitat de purificació. La ciutat l'aclamaría, però els altres regidors, sobre tot els que podríem nomenar «maquereaux» del Municipi, titllarien al purità protestant de negatiu i de pusilànim. I els simoniacs, els prevaricadors, els agents de negocis, cridaríen unànimement: «¡No's pot abandonar el lloc de lluita per pesimismoes injustificats. El senyor X és un protestari, sense forces per a reformar lo que troba defectuós. Nosaltres no podem aprovar de cap manera la seva conducta i seguirem en els nostres llocs!» Aquest ¡visca el Municipi! tindrà el mateix sò que'l ¡visca el Parlament! que, davant de la retirada d'en Macià, han cridat tots, tots els diputats catalans, exceptuant el senyor Pere Corominas, que, com no hi ha anat al Parlament, comprèn perfectament als diputats que's decideixen a no fer res.

D'ençà que existeix el catalanisme, havíem esperat la aparició d'un diputat que abandonés el parlament espanyol com en Macià. Alguns diputats de la Solidaritat prometeren arribar al Congrés, dir unes coses fortes, molt fortes i retirar-se. El senyor Cambó retreia els punys tancats. Ningú tant dòcil, tant puerilment vanitós, tant *provinciano* com els diputats solidaris. Ja aleshores, jo els hi sentia dir: «Aquest Macià un dia ens donarà un disgust.» El dia del disgust d'en Macià és arribat. L'Unió Catalana ha trobat a l'últim el seu Mesies i l'«Adéu, Espanya!» d'en Maragall, ha estat recitat en prosa parlamentària.

Macià, bon Macià, noble Macià, els diputats catalans, els catalanistes i els altres, és fàcil que no us entenguin ni us vulguin entendre, però en aquestes hores d'una tragedia que ningú veu, heu marcat el ritme de Catalunya. Som, com vos, pesimistes, però com vos, també, sentim la frisança de donar a la nostra vida una unitat, una coordinació, una energia que és precis crear fora del Parlament. Un escriptor, en Valentí i Camp, ha tingut l'acert de crear aquesta gran fórmula, l'anti-parlament, de la qual heu estat l'Isaies. Bon Macià, noble Macià, temps a venir, com aquell Yuste, de la novela d'*Azorín*, direu plè de malenconia: «Jo, una vegada, vaig ésser un home popular a Espanya. Uns quants homes intel·ligents m'anomenaven el Just. Ara, ningú s'enrecorda de mi. El parlament, la popularitat, la política, no són més que

coses vanitoses i buides. Sota'l cel no hi ha més que aquesta aigua del Canal d'Urgell, aquests camps abans erms, avui verds i feconds, aquests homes que fan tendre la terra, aquests remats alegres com en temps de Virgili. I aquesta consciència meva, serena i clara, com l'aigua del canal...»

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

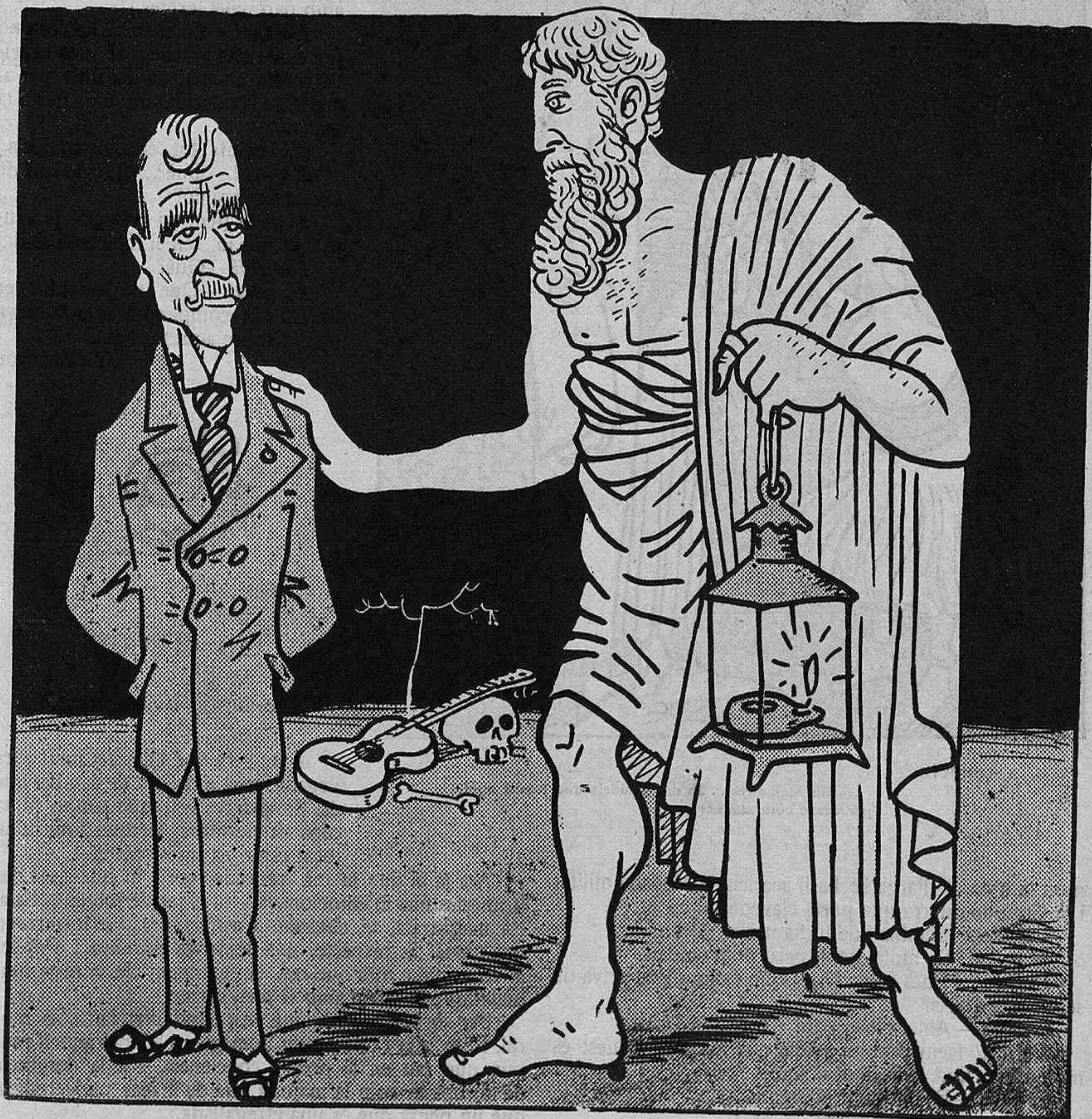
L'OPINIÓ DEL «PELUT»

L'escena a França, en un quartel.

S'està procedint a la tria dels homes útils per a la guerra.

Hi ha una gran munió de soldats i per a tots els gustos, des de'l més desnarit i esguerrat fins al *trouper* plè de salut, fornit i robust que's presenta en el séu automòbil.

Un oficial, un tinent ferit en el front, s'assèu a la taula dels inspectors que han de fer la tria, al costat d'un «pelut», un veritable «pelut», tan cobert de pèls que, quan

EN DIÒGENES A ESPANYA

—Qui ho dela que no trobaria cap home?... Doncs... i aquest, en Macià?...

A TURQUÍA

—Els alemanys?... Ja m'agradaria que fossin aquí, per veure com ataquen.

mou la testa, la llarga barba li acaricia la Medalla militar i la Creu de guerra que porta clavades al capot.

L'oficial.—Sembla que hi ha molta gent...

El pelut.—Sí, molta gent, però pocs soldats.

L'oficial.—Pocs soldats?... I què és lo que'ls priva de servir a la Patria?

El pelut.—Ah!... No pas jo!

L'oficial (senyalant un soldat que passa).—Aquest és molt jove... Què hi fa aquest aquí?

El pelut.—Es un inútil preventiu.

L'oficial.—I aquest altre?

El pelut.—Aquest es un inútil definitiu.

L'oficial.—I aquell d'allà?

El pelut.—Aquell és un auxiliar inservible.

L'oficial (empipat).—Inútils! Auxiliars!... Ja'ls arreglaría jo!... Voldria ésser metge inspector només que vintiquatre hores. No m'entendria de raons, jo.

El pelut.—Ja faría bé, ja.

L'oficial.—Us ho juro. Per mi, la classificació de aquests tipus seria ben senzilla; i la tria de soldats no podria ésser més ràpida: apte per a l'amor?... apte per a la guerra! Una cosa ben clara, no us sembla?

(El «pelut» no respòn. L'oficial, creient que no l'ha entès bé, insisteix amb parescuts termes.)

L'oficial.—Enteneu?... La cosa no pot ésser més pràctica ni més senzilla: a tots els que siguin útils per al amor, se'ls considerarà útils per a la guerra.

(El «pelut», tot serio, no contesta.)

L'oficial.—Què?... Que no sou de la mateixa opinió?

El pelut (fent un esforç).—Ja veurà... és que jo... en el meu estat civil...

L'oficial.—Què?

El pelut.—Que un servidor és frare... i ja comprendrà que la meua opinió sobre aquest punt...

Y. MIRANDE

Un tranquil

(MONÒLEG REPRESENTABLE)

A un servidor l'han fet jurat altra vegada, com a *cabeza* de família que és. En això es veu que també hi ha caps predestinats; perquè a mi m'ha tocat ésser-ho molt sovint.

Ara ja hi tinc la mà trencada, però lo que és a les primeries fins m'emocionava i tot el fer de jutge; la Sala, els magistrats, la *Guardia Civil*, el reu... m'inspiraven una mena de respecte, una temença estranya... Pot-ser hi contribuía, més que res, el sentiment de la responsabilitat que contraia amb el meu càrrec.

Per sòrt és aquesta una responsabilitat tan sols moral. Però, així i tot..., a un hom pot quedar-li aquell raurau, que rau en la pròpia consciència, si té la desgracia de no opinar com la majoria i ha de firmar un veredict que un pensa que és una etzegallada.

Perquè hi han *cabezas* molt durs, com hi han *capacidades* molt tous.

Si els expliqués els casos que he vist, se'n farien creus, com se'n ha fet un servidor i com devien fer-se'n els mateixos processats. Sinó que aquests, ademés de les creus, uns se n'han fet tres pedres i altres, sense posar-se'n cap al fetge, han sortit de l'Audiència lliures, és cert, però, si bé contents, enduent-se'n un tristíssim concepte del Tribunal Popular.

No's pensin, és una cosa molt delicada el fer de jurat!... i que porta la seva feina. Sort que la paguen!

Jo puc ben dir que començo a treballar desde la vigília, perque em passo el dia pensant: «demà et toca, demà et toca...» I ja no sóc bò per res, ni aquell dia toco els pinzells. (No sé si he dit que un servidor és artista?) Una vegada, pintant el rètol d'una sabateria, me va passar que, distret, a l'ésser a l'adreça, en lloc de posar: «Cadena, 72», vaig posar: «cadena perpètua».

Per a no oblidar-me'n, en el calendari de casa tinc senyalats amb una creu vermella els dies que haig d'anar a l'Audiència a que em sortegin o rifin, que pot-ser és més ben dit.

Cal que tots els cridats siguem allí a les deu en punt.

No perque en aquesta hora comencin els judicis, sinó perque els Jurats tinguem temps de reposar mentres es constitueix el Tribunal de Dret.

Després d'una horeta d'espera, en que un hom s'entreté llegint el diari, ve el moment solemniel del sorteig.

Que no surto? Com que, fet i fet, aquell matí ja el tinc perdut, me'n vaig a donar un tom pel Parc.

Que surto? no'm recusen? (a mi no'm recusen mai), doncs ja'm tenen pujant a l'estrado, disposat a estar-me allí quietó i esperant que vagin fent.

De vegades el company del costat me pregunta si sé de què va. Jo, per la pinta de l'acusat, ja conec el palo, i li dic si seràn oros, copes, espases o bastos, és a dir, si el delicté és motivat pels quartos, pel mam, per les eines o per... per coses que fan que'l judici siga a porta tancada.

En aquests casos, veig que'l públic sempre se'n va de mala gana. Alguns del jurat somriuen; segurament per a dissimular la repugnancia que senten per certs assumptes.

Quan el fet d'autos és d'aquells que han cridat l'atenció, un crim passional, per exemple, que són els més bonics, un hom se sent créixer; el nostre càrrec pren un relleu i una importancia extraordinaris... Però quina engunia el pensar que d'un «sí» o d'un «no» pot venir-ne el que a un home el duguin al pal.

M'esborrono de pensar-ho!

Per això un servidor en aquests casos sempre diu que «no» de tot. Pregunten: «L'acusat, convicte de la mort de la seva muller, era marit de l'interfecta?» — «No». — «La ferida que produí la bala a l'interfecta, era d'arma de foc?» — «No...»

Aixís, fóra remordiments.

Ademés, tots els defensors han dit sempre que val més deixar lliures a cent culpables, que castigar a un innocent!... I en aquestes coses fetes en un cop de sangs — Déu nos en guard! — tot hom s'hi pot trobar!

Tinc companys que no són tant radicals, i, a les preguntes, contesten a la meitat que «sí» i a l'altra meitat que «no». Sistema dolent, puix com no sempre venen a parells, també es veuen obligats a sortir d'aquesta mena

ELS ANUNCIS DELS TRAMVIES

— Quins cotxes més ensopits i més foscos!...
— No me'n parli, senyora. Això sembla el metropolità.

FIGURES DEL «LICEO»
El mestre director concertador Antoni Ribera.

de neutralitat en que volen col·locar-se. El millor procediment és el meu.

No's creguin, per això, que'l Jurat sia sempre benigne. Càl Amb els lladregots, estafes i demés atentadors a la sagrada propietat, sol ésser inexorable. I no hi val que'ls defensors s'esgargamellin (que ja no ho solen fer els del torn d'ofici), quasi sempre *els surt* una condemna en «*su grado máximo*».

Aixís ho exigeixen la seguretat del rellotges, el respecte a les bugades, el crèdit de les firmes o l'integritat dels panys de caixes i calaixeres.

En aquests casos sí que no tenim de deliberar gaire.

Això de la *deiberació* és com si diguessim *la mitja part*. No sol durar gaire perquè tot-hom té ganes d'enllestir. Mentres es firma, uns fumen un cigarret, altres protesten del temps que perden i quasi tots s'exclamen de lo migrat de les *dietes*.

Es clar que ho són, però, què hi farem! Bon goig les paguin!... Un servidor, amb les d'aquest semestre, junt amb uns quants companys, anirem a fer un arròs a Vallvidrera. Si algú de vostès és jurat i vol venir amb nosaltres, ja ho sab: diumenge que ve, a les nou, tots a la Plaça de Catalunya! En Merletti treurà fotografies.

GÉMINIS

Registre de goços

El *Sánchez* encarregat d'inscriure tots els goços del barri, entra decidit a la botiga «Las Buenas Formas», petita tenda de revendre pa que existeix al carrer del Tigre.

A la botiga no hi ha ningú, si deixem de banda un gat que dormitega fent *tortell* sobre una cadira de boga mig esbotzada del cul. El *guinda* fa un crit:

—Ave Marí!

Als pocs moments surt, de dintre, una dona petitona i grossa com un barril, tota escabellada.

—Què volia?—pregunta al guardia, bó i aixugant-se les mans amb les puntes del davantal.

—Que tenen goç, vostès?

—Goç?... No, senyor.

—No? Doncs a mi m'han dit que sí...

—L'han enganyat. Nosaltres, de goç no n'hem tingut mai. Donen massa amoïno. Sempre volen anar a corre la tuna... Miri, avui el goç de donya Sinforosa, una senyora que...

—*Bueno, sí*—l'interromp el guardia, veient que aquella bona dona anava a explicar-li tota la vida i mirades de donya Sinforosa;—vostè té tota la raó, però a mi tot això... Lo que m'interessa és sapiguer del cert si té o no té goç.

I al mateix temps que deia això, el *guri* escoltava si sentia lladrar per dintre la tendeta.

—Li dic que no...

Però a *la cuenta* es veu que la dona, que mentia com un regidor, no havia posat *en autos* al seu cà, que realment existia; perquè aquest, ignorant la presència del guardia, comparegué tot xano xano a la botiga.

—Caram!—feu el guardia al veure'l, i fent una rialleta de mofa.—Me pensava que no tenia cap goç vostè?...

—No, senyor, i ho sostinc.

—Ho sostè? Doncs, i aquest?

—Perdoni, senyor, però això no és cap goç; és una goça...—EL CAVALLER DE LA TRISTA FIGURA.

Joaquim Montero

Una mica creient i una mica volterià, autor de revistes i actor de drames, home de paradoxes, i paradoxa viva ell mateix, en Montero és, per antonomasia, l'*homo sapiens* d'en Linneo.

Ni ell s'entén a sí mateix perquè, en força d'habilitats, desorienta de tal modo als demés, que's perd entre mig dels núvols que ha creat.

Aquests núvols, atmòsfera artificial en que viu en Montero, tenen un color rosat que enamora. Però darre d'ells, en Montero, com aquell gran escriptor castellà que cantà en Rubén Darío, s'arrenca la sageta dels set pecats capitals. Fet i fet, amb la sageta als dits, en Montero s'estima més guardar-la, i petit Júpiter teatral—això de la teatralitat és el séu fort,—des de l'Olimp particular dels nuvolets color de rosa, llença les seves recriminacions.

I heu's-aquí que aquest és el séu únic defecte. Aquest, i el de no estudiar els papers quan és empresari.

Home d'empenta, té grans idees i devegades grans negocis. Tan pròdig de les unes com dels altres, de les idees ne fa revistes (una cada setmana, si convé) i dels grans negocis ne fa fracassos materials (també un cada setmana, si tant l'apuren). Lo que definitivament té el bon gust de no volguer fer mai és una fortuna.

En Montero és un *causeur* admirable, d'una vivacitat llampeganta, d'una suau ironia plena de gracia. Lo mateix reventa una obra que desfà una reputació. De la mateixa manera parla d'un autor consagrat que se'n fum d'en Pitàgoras. (Advertim que tota la vida d'en Montero és una afirmació antipitagòrica, malgrat ell retregui a Pitàgoras quan li convé).

Quan en Montero prèn la paraula, sembla que dicti una revista. Hi ha moments en que adverteix, plè de les millors intencions: *Ara en serio!* Però aneu a sapiguer! Costa molt esbrinar quan parla en serio. Això és una arma que esgrimeix amb remarcable habilitat, però que, no obstant, a voltes se gira contra ell mateix.

Parlant, parlant, entre records d'Amèrica i fantasies i crítiques, en Montero se passaria la vida. Es home que ha vist moltes coses, i totes li aprofiten. Aquesta és sa màxima ciencia. Aquest és son secret. A ell deuen els monuments de Barcelona haver sortit a escena i les seves revistes la gracia elegant dels séus *ballets* finals.

¿Se'n recorden d'en Montero ballant aquelles dances, en que li feia costat la gracia tota jove i amable de la Montoro?

¿Se'n recorden d'aquella serietat d'en Montero?

Creiem que aquella era, viva i plàstica, la seva definició més justa. Aquella serietat seva, aquella formalitat ritual i una mica aspra amb que anava descapdellant molt elegantment les figures de la dança, sota una pluja de serpentines i «confetti», en mig de la descontorsionada gatzara de la musica, era la *manera espiritual* d'en Montero.

Perquè cal dir-ho d'una vegada. Treballador infatigable, home d'ambicions artístiques, en Montero, una mica amargat sota la brillant apariencia de la seva gracia, de la seva alegria, de la seva despreocupació, és un sentimental.

I té molta cura d'ocupar son lloc a la dança. Guardeu-vos de trepitjar-li el peu.

Ben dit i mal entès

Durant la setmana passada, els pares de la «patria chica»—que diria l'Alcalá Zamora—varen reunir-se en magna Assamblea en l'antic Palau de la Plaça de Sant Jaume. La Mancomunitat triomfava una vegada més davant del nostre poble, i en Royo Villanova, desesperat, preparava una nova interpel·lació en el Senat contra el *dialecto* (?) de Mossèn Cinto.

Excusem dir que'ls senyors diputats de Catalunya varen esplaiar-se, pronunciant discursos de totes dimensions, de totes llargades i per a tots els gustos.

Emperò la nota més solemnia, la més digna de passar a l'Historia, la donaren el «curridu» Mir i Miró i el vis-president del Còs Provincial, en Francesc Bartrina, el futur successor del «siempre pollo» don Joaquim Sagnier, diputat per la terra de les ametlles, i soci honorari de totes les associacions de senyores sentimentals de la ciutat dels comtes.

Deia en Mir, dirigint-se als senyors de la majoria:

—El pressupost que presenteu és del tot fictici: per lo tant aneu irremisiblement al fracàs. La Mancomunitat, senyors diputats, no té Hisenda propia...

I en Bartrina, allavors, s'aixecà indignat, exclamant:

—Sí, senyor, sí, que'n tenim! La tenim petita, però en tenim...

Gresca i tabola a l'engròs!

TENU

FESTEGEM LA LLENGUA

Amb motiu de les estúpides intemperancies d'un senador aragonès centralista, que s'ha distingit sempre per la seva furiosa catalanofòbia, i ara, molt recentment, pels seus atacs a la nostra parla, al nostre teatre i a la nostra bandera, hi ha el benemèrit projecte de celebrar a Catalunya una gran festa de germanor catalanesca.

La festa, que's celebrarà el dia primer de l'any, tindrà per nom «Diada de la Llengua», i constituirà una funció de desagravis.

Ja s'ho mereix, pobre llengua catalana!

Convé que de tant en tant ens arborem poc o molt d'amor per ella; perquè, ben mirat, el català, no sols és víctima dels d'allí, sinó dels d'aquí.

Al Passeig de Gràcia, cada dia, a tot-hora, entre famílies catalanes, els caps de les quals se fan passar, políticament, per catalanistes:

—Buenas!... com estàn?

—Tal cual; i vostès?... Amigo, si que madruga!

—Anem a casa l'abuelita, que avui celebra el cumpleaños.

—Ah, si?... encara està tant mala?

—Continúa de cuidado.

—I vostè, Luisa?... Veig que torna a estar adelantada...

—No ho cregui; nada menos que'm falten quatre mesos.

—Pues no ho sembla.

—Ho fa el traje, a la cuenta; m'és un xic gran.

—Ai, no! si és un corte magnific!

—I la Juanita?

—Que no ho sab?... Ha deixat el novio, i s'ha ficat a les hijas de María.

—Aquella noia no tindrà mai salida.

—Bueno, ja'm dispensarà, que tinc una mica de tard.

—Vostè és dueña; i el seu espòs?

—Es a Manresa. Res, ida y vuelta, sab?... com que estàn de huelga a la fàbrica... hi ha anat a donar el visto-bueno.

—Ojo amb els huelguistas, que no li peguin un tanto.

—Què hi farem!... donde las dan, las toman!

—Vaya, adió!

—Hasta luego!

Sí, festegem-la, la llengua catalana; festegem-la, que ja s'ho mereix, pobreta.

XARAU

Es, sens dubte, el *Tristan e Isolda* el més inspirat de tots els drames musicals del gran music alemany. La seva força emotiva s'ha fet mestressa del públic, que omplena les sales, quan les representacions de *Tristan* s'anuncien amb la garantia de serietat que hi dona una batuta com la del mestre Ribera i els noms dels artistes que aquesta vegada encapsalaven els cartells del «Liceo».

Durant tota la nit del dimarts, un religiós silenci planà damunt la gran sala; els acords, ara magestuosos, ara planyívols del *Tristan*, produïen sensacions d'esgarrifança, i la veu d'en Viñas i la Baron se ficava dins l'ànima dels que escoltàvem.

Per primera vegada sentírem dimarts a la senyora Baron, i des d'avui està, per nosaltres, en primera línia com a intèrpret wagneriana. La senyora Garibaldi ho feu molt bé, i d'en Viñas ja no volem ni parlar-ne, perquè el seu gran valer el veurem, encara més que avui, el dia que sentim aquesta obra cantada per altres tenors. En Segura molt sobri i digne.

L'orquestra, baix la batuta de nostre paisà Ribera, sense tenir res que envejar a les portades per mestres alemanys. Catalunya és pròdiga en fills il·lustres.

Per ahir, dijous, estava anunciada la despedida del baríton Albers, a benefici de l'*Oeuvre de Secours aux artistes français i belges*. Com a francòfils que som, de cor desitjàriem que hagués sigut un gros èxit.

Demà debut d'en Blanchart amb *Falstaff*.

NANU

Fa ja alguns anys, quan a Madrid, el gran escriptor Jacinto Benavente s'empescà i dugué a terme per a son reial divertiment més que per a qualsevol altra cosa, aquella escaienta idea de *teatro de los niños*, entre les obres que s'hi estrenaren, ne vegerem una que's deia *El último de la clase*, arranament escènic del escriptor americà Felipé de Sassone.

Veient aquella obreta, haguérem de judicar que'l senyor Sassone amb això del teatre no hi entenía un borrall. Avui, després de veure les escenes que, alevosament i premeditada ens ofereix baix el títol cursi de *Vida y amor* (quatre representacions al teatre «Romea») seguim opinant lo mateix. Molta literatura—diem-ne literatura—i res més. Val a dir també, que tota la literatura té el mateix aire ridícolament romàntic i folletinesc del títol. Es a dir falta retòrica, i poètica. I consti que lo de que falta retòrica, va dit en serio; nos-

EL MONSTRE

- Que n'haig de representar, de papers ridícols,
per a fer veure que tinc raó!

altres en la retòrica hi creiem supremament. La qüestió, com és natural, s'arrela en el punt de la definició: ¿Què és la retòrica? Però això ens duria massa lluny. I el senyor Sassone i vostès mateixos—ell sobre tot després de lo que ha fet—deuen estar cansats. Tenim l'obligació de procurar que'l senyor Sassone se posi tranquil.

A «Novedades», com ja anunciarem, ha debutat la senyoreta Martos. Representà *El gran Galeoto* i s'en sortí força bé. Esperem amb ansia com tots els admiradors d'en Borrás la seva interpretació del *Otello*.

Per a que no sigui dit *L'home de glaç* ha fet una visita a la Jordi. N'ha quedat tan content que cada nit hi torna, per ara amb força èxit. An allí anirà perdent el glaç. Es home de molta gracia i se'ns presenta molt ben arranjat i habillat. Vaja, que'ls hi probil

Al teatre «Tívoli», *Las Golondrinas* hi han fet un vol esplèndit.

En Bergés, sab fer les coses. I la Empresa és, com ja se sabia, la més esplèndida de Barcelona. Basten aquests datos ¿no? Doncs, ademés, afegeixin que la Betoré i la Fuentes i l'Anselmo Fernández, hi estigueren deliciosos i compendran l'èxit grandios obtingut al «Tívoli» per la partitura del malaguanyat Usandizaga.

A la memoria d'aquest, l'autor de la lletra, en G. Martínez Sierra, llegí, la nit de l'estrena, unes bellíssimes quartilles plenes d'emoció.

Com a novetats més o menys pròximes, podem anunciar als nostres llegidors l'estrena a «Novedades» de la darrera obra d'en Martínez Sierra, que ofereix la primacia al públic barceloní, la de l'obra *Fantasma* d'en Linares Rivas, a «Romea», i l'incorporació d'un espectacle arranjat del italià al teatre «Español».

Si els hi sembla poc, són uns exigents.
He dit.

FARFARELLO

Notes varies:

La darrera obra catalana estrenada al «Bosque» ha sigut una mena de vodevill titulat *El ba-ta-clan*, original de don Joan B. Enseñat, il·lustrat escriptor mallorquí que es feu un nom brillant amb el famós arranjament de *Les deux gosses*.

L'obra està ben construïda, però no és lo ràpida i interessant que exigeix el genre. El seu mèrit principal consisteix al nostre entendre, en que amb tot i comptar amb escenes picants i escabroses, el diàleg es manté sempre culte i literari.

Els actors, regular.

—Dimecres vinent, en l'«Institut Benèfic Social» tindrà lloc l'Inauguració de l'Elenc Artístic Infantil amb les obres *L'entenimentada*, *Els Orfanets*, *Pobre Marla* i *Si jo fós príncep*, posades amb orquestra, decorat nou i riquesa en presentació i execució. Abans de la festa, llegirà un breu parlament alusiu al acte nostre amic i col·laborador Emili Graells Castells.

—El concert que la «Sinfónica» dedicà als socis del «Orfeó Català» es vegé sumament concorregut i fou un èxit per al mestre Lamote i per a tots els professors de la citada orquestra.

Totes les peces del variat programa fóren

El señor Benito y Palomo

—Val a dir que jo soc un dels pocs homes que han nasout per pal de bandera.

aplaudides; molt especialment les *Hispaniques*, del director, i *Els Mestres Cantaires* d'en Wagner, executats amb una justesa i una brillantor com poques vegades s'hagi donat a Barcelona, ni per les orquestres de fóra de casa.

ELS DEPORTS

Suposo que els llegidors devien apreciar el dia que feia diumenge. Suposo que devien estar convençuts de que a la tarde no hi hauria ni foot-ball, ni nàutica, ni res. Suposo que la majoria se devia ficar a casa o en un teatre o en un cine o en un cafè o allí on els devia donar la gana.

Doncs un cop suposat tot això, facin el favor de dir-me si hi havia motiu per a extrañar-se de que el partit de Campionat *Espanya Espanyol* se jugués com si tal cosa, contra la pluja, contra el fang i contra l'humor dels jugadors que, amb aquell temps, devia ésser de perros.

Sortosament, la providencia en forma de referée (que era l'Aguirreche a qui aquesta vegada no espantà la pluja) se compadí dels vermells i dels blanc-blau jogadors, i al poc rato se sospengué el partit, i es retiraren degudament *estovats* per l'humitat, els *benemèrits* (aquí si que hi escau la paraula) foot-ballistes.

Demanam al Comitè Federatiu que un altre cop *no hi torni!*

—Com si es preveïés la tarda que feia, el *Barcelona* i el *Badalona* feren el seu partit de Campionat pel matí i ho encertaren.

El *Barcelona* que, segons se veu, vol batre el record del número de goals, ne ficà al *Badalona*, *nada menos* que 12 per 1 que, segons tenim entès, (nosaltres no hi erem) n'entrà el mateix Massana gran a favor dels badalonnins, sense voler, naturalment.

En resum; el Club blau-grana porta fets 39 goals de Campionat, *per ara*.

—L'*Inter* i l'*Atlètic* que també tingueren el mal gust de jugar a la tarde, hagueren de suspendre el partit igual que els espanyistes i espanyolistes.

—L'*Avenç* cedí els punts al *Sabadell* i aquest s'apuntà un altre pas cap al segon o tercer lloc del Campionat.

—Heu's-aquí ara l'actual situació del Campionat de Catalunya:

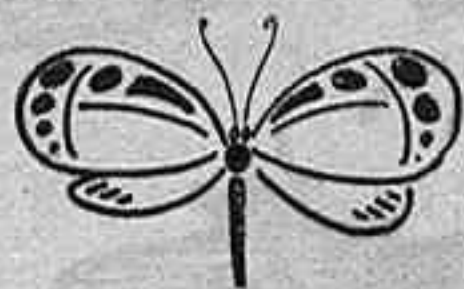
	P. J.	P. G.	P. P.	P. E.	PUNTS
<i>Barcelona</i>	5	5	0	0	10
<i>Sabadell</i>	6	5	1	0	10
<i>Espanya</i>	4	3	1	0	6
<i>Espanyol</i>	3	3	0	0	6
<i>Universitary</i>	5	3	0	4	2
<i>Badalona</i>	4	1	3	0	2
<i>Atlètic</i>	4	1	3	0	2
<i>Internacional</i>	4	0	4	0	0
<i>Avenç</i>	5	0	5	0	0

—També els bogadors del Marítim se disputaren unes *copeies* fent regates de iols, les que guanyà el *Manelic*. Això al matí, com és natural. A la tarda res.

I finalment, al matí, també els *veleros* de la serie *Hispania* anaren a la vela, guanyant l'*Horitzó* del Club de Mar.

Me sembla que per un dia com el diumenge ja se'n feren prous de coses. Prou i masses!

HIP

NOTES D'ART

En els salons del Círcol Artístic s'ha inaugurat una copiosa exposició de les obres d'aquell elegantíssim i refinat artista que's digué Xavier Gosé.

Tots coneixem la valúia de la seva obra i aquesta *ESQUELLA* nostra i seva s'havia honorat moltes vegades amb els treballs del pulcre artista la perdua del qual deplorem més avui al contemplar la gran importància que té l'arreplec final d'una part de la seva obra.

Feliçment el públic, aquest nostre públic, del qual tant i tant injustament moltes vegades hem blasmat s'ha donat compte de la importància de l'exhibició i ha adquirit ràpidament les obres capdals de la mateixa.

Com en la setmana anterior déiem que l'escrit no era una crítica sinó una notícia, en l'actual pujarem lo de notícia a crida.

Ciudadans de Barcelona: Les obres que resten del malograda artista, del dilecte dibuixant, del qui amb llapíços i pinzells gustà totes les elegancies femenines poden veure's de franc i comprar-se en menys de lo que valen en els salons del Círcol Artístic. No deixeu d'assistir-hi. Per a delectar-vos durant una estona, si no compreu, per a delectar-vos tota la vida si per un grapat de pessetes vos emporteu alguna de les obres exposades a la contemplació familiar i persistent.

Tramviaria

Recordem els vells tramvies de Barcelona, el de vapor de Sant Andreu i els de mules del Passeig de Gràcia i circumvalació. Un dia, després de llargues escavacions, de molts: mecl mecl mecl de les trompetes que donaren l'ordre d'*arriba* an els estiradors de cables; després de empipar-nos mesos i mesos amb la col·locació de pals i filsferros sortiren a la via pública els cotxes elèctrics que encara avui ens transporten relativament còmoda i relativament econòmicament de l'un extrem a l'altre de la dolça Barcelona.

Comparats amb els primitius cotxes de mules els tramvies groc de canari que'ns oferí l'empresa, eren una meravella de comoditat i llimpiesa. Després vingueren aquests altres vehicles nous amb asients de palla movibles que ja semblaven el non-plus-ultra, i tots esdevinguerem encantats sinó de la vida, de la Companyia de Tramvies de Barcelona.

Però, en aquesta terra, quan hi ha una cantonada que fa goig, tothom va a embrutar-s'hi, i en els tramvies flamants anaren a fer-ho les empreses d'anuncis que començaren a revestir l'exterior de grans lletreros i l'interior de uns altres més petits, que si fàstic feren els uns, els altres vòmit i pudor.

No podent mirar la part exterior dels cotxes, ni la interior, per els motius exposats, els viatgers se distreien mirant als carrers de la ciutat, les cases dels aixamplis, l'anar i venir dels ramblistes, les flors dels jardins de la carretera de la Diputació, del carrer de Crawynkle i de l'Avinguda del Tibidabo.

Però, tot s'acaba en aquest món. Les empreses de anuncis calcularen que era molt més pràctic que'ls passatgers, en comptes de mirar el paisatge contemplant els reclams d'una crema per a enllustrar se les botes o una pasta per a llimpiair-se les dents, i aixís en els vidres dels tramvies hi col·locaren els rètols anunciant aquests productes, amb lo qual el passatger, en comptes de mirar la Rambla o el Passeig de Gràcia, s'entreté sabent que tal cosa o tal altra és tant bona i tant barata.

Durarà tant com podrà, fins que un dongui un cop de puny a un vidre, i el trenqui. Aleshores, com que serà cotxe obert, podrem fumar i tots sortirem guanyant.

El senyor Janer, secretari de la nostra Diputació, home més auster que en Pere Corominas—la enhorabona—es mig enfadà amb nosaltres—el senyor Janer és incapaç d'enfadarse mai del tot,—perque la setmana passada en «Tenu» li atribuïa en l'articlet *Mobles de lloguer* un xistu, la paternitat del qual no vol admetre, tant més quan s'assegura que l'al·ludit xistu fou obra i gràcia d'un «chico de la prensa», en Barangó-Solis, redactor del diari del carrer d'en Guardia, i aspirant a la plaça de vice-secretari particular d'en Prat de la Riba.

Fem aquesta espontània aclaració, esperant que'l beatífic senyor Prat de la Riba no's revenjarà amb el noi Barangó, matant-li de pet les seves aspiracions, i menys en vigílies de donar el «sí, pare».

En *David Copperfield* ens explica, des de les columnes de *La Publicidad*, com ha passat la tarde del darrer diumenge que, com recordaran, va ésser trista, freda i plujosa.

Comença dient, el simpàtic ecoista:

«Nos hemos levantado a las seis de la tarde.»

I més avall afegeix:

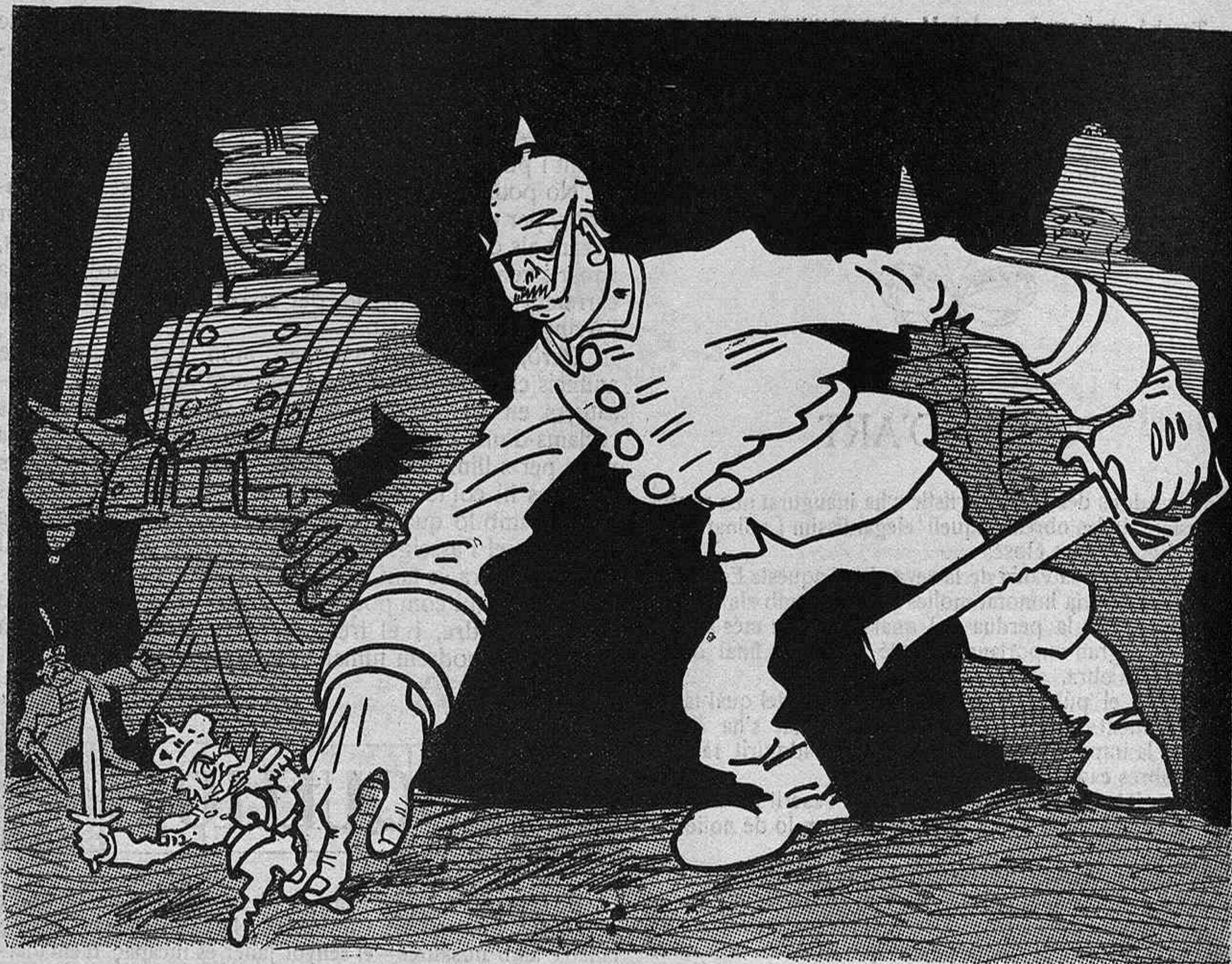
«Al anochecer hemos entrado en un music-hall.»

Ara pregunto jo: Com s'ho devia engiponar, el nostre admirat amic, per a entrar en un cafè-concert *al anochecer* (que en aquest temps són les cinc de la tarde), si a les sis tot just s'alçava del llit?

Misteris impenetrables de la nostra bohèmia periodística, que no sab mai quina hora és ni per quins mars navegal

El pobre Pons i Vinent ha tornat a rebre.

Aquesta vegada en lloc de bofetades han sigut pinyes, però quines pinyes! Ens sab greu perquè sembla que l'altre dia no era tot culpa d'en Pons. Se veu que té un administrador un xic desmemoriat, i encara que ell va donar-li ordre, l'administrador va oblidar-se de pagar un petit compte que

UN REDOLÍ PER A L'AUCA DE LA GUERRA

Quan ja no pot amb els grans,
s'atreveix amb els infants.

e' tal Pons té pendent. El senyor —diguem-ne— que repartia pinyes i que és bon amic nostre, va pensar-se que li prenien el pèl i fillets, de la primera el Pons que va rodant per terra; se veu que és home de poc aguant, després, les seves puntades de peu, escupir-li als morros, etc., i ell tan conforme.

Amb l'afició que comença a haver-hi a la boxe, en nostra mai prou alabada Barcelona, si s'escampa la nova de que hi ha un subjecte que sab rehre amb tanta resignació, el llogaràn els del club Pugilista per ensajar-hi els directes.

D'aquesta feta estem segurs que en Pons canviarà d'administrador.

Si no han vist encara l'exposició de dibuixos de'n Pichot (galeríes Dalmau), vagin desseguida. Es una admirable col·lecció de petites obres d'art en que l'horror de la guerra en traspua una serena pietat plena d'armonies.

Es lo que deia un visitant ingenu de l'exposició.

—An aquests artistes tot els hi serveix per a fer bonic.

L'altre dia, al Círcol de Belles Arts, en Martínez Sierra, inaugurant el Cercle de conferencies organitzat per l'Associació de la premsa no diària, donà lectura a una divagació sentimental, plena de poesia, que titula «Tristezas del Quijote».

En aquests moments a Espanya hauria sigut més d'actualitat el tema de «Cobardías de Sancho».

Aqueixa darrera setmana s'ha distingit, Barcelona, per una boira espessa i pixanera, un cel gris i tristor més propi dels països del nord que de les costes del mar llatí.

Havem passat dies i dies sense veure el sol ni la eterna verdor de les carenes del Tibidabo.

El senyor Esteve, durant una setmana, s'ha desposseït del clàssic berret i s'ha habillat amb gorra i macferland impermeable com qualsevol veí de Londres.

Els esquerristes havem disfrutat de valent.

—Ara va bé!—dèiem, imitant an en Casas Carbó.—Fins el temps se'ns torna al-liadòfil!

Al senyor Foronda, director dels Tramvies, els agraits periodistes li han regalat un artístic pergamí.

Vol un consell, don Mariano?

Faci-se'n fer una copiosa reproducció i enganxi'l als vidres de les finestretes dels seus cotxes.

Ja veurà quin èxit!

Hi trobarà un gust, el públic, en anar-lo raspant amb el trempa-plomes!

La distribució de fondos municipals per a cobrir les atencions del mes de desembre ascendeix, segons datos de la Comissió d'Hisenda a la friolera de 6 mil·lions 845 mil pesetes.

En el mes de desembre es comprèn. Es un mes molt carregat.

Han de pagar les dècimes al vigilant i al sereno!

Com si no els coneguessim!

«Dijous a la tarde es reuniren fraternalment a la *Maison Dorée* els metges tocòlegs i ginecòlegs de Barcelona.

L'objecte era canviar impressions sobre assumptes científics».

Canviar impressions?

Vaja, homes, que no'ns mamem el dit. L'objecte era dir mal de les llevadores.

Se troba a Barcelona l'Eduard Marquina, celebrat autor de tantes obres que han obtingut gran èxit a tota Espanya.

Vé el poeta per a llegir a la Companyia del teatre Novetats una obra en dos actes, *El cielo en el agua* que interpretaran en Borrás i la Bàrcena, pròximament.

Desitgem an en Marquina un èxit com els que acostuma i com ell se mereix.

Amb les pluges, els carrers de Barcelona se posen intransitables. Quasi se fa realitat la fantasia poètica d'en Nogueras Oller que deia a les ciutats, si s'havien adonat de que les clavegueres anaven per damunt dels empedrats. Barcelona prou que se n'ha adonat.

Però ara com que tenim nou Ajuntament!

Sempre de tronc.

L'Ajuntament i l'«Atracció de forasters» són dues entitats molt ben avingudes en tot lo que es refereix a *juergas* i diversions.

Ara mateix, totes dues de comú acord, treballen per a donar un gran esplendor al pròxim Carnestoltes.

I ja veureu com sortiran amb la seva. I com rebràn la mar de adhesions i felicitacions, sinó dels veïns, dels fondistes.

Vagin els títols d'uns quants telegrams que ha publicat la premsa:

«Buque averiado.—Imprenta asaltada.—Vapor inglés embarrancado.—Tren asaltado.»

Esgarrifós. Naturalment, vostès es pensen que tot això ha passat en un dels països bel·ligerants. Doncs, van molt errats de comptes. Aquests sucesos han ocorregut respectivament a Sant Feliu de Guixols, Almeria, Castelló i Zaragoza.

Vaja: la fi del món!

Llegim:

«Està a punt de constituir-se a Barcelona una important empresa per a dedicar-se a la pesca d'altura.»

Sempre l'esperit d'imitació!

Empreses dedicades a la *pesca d'altura*?

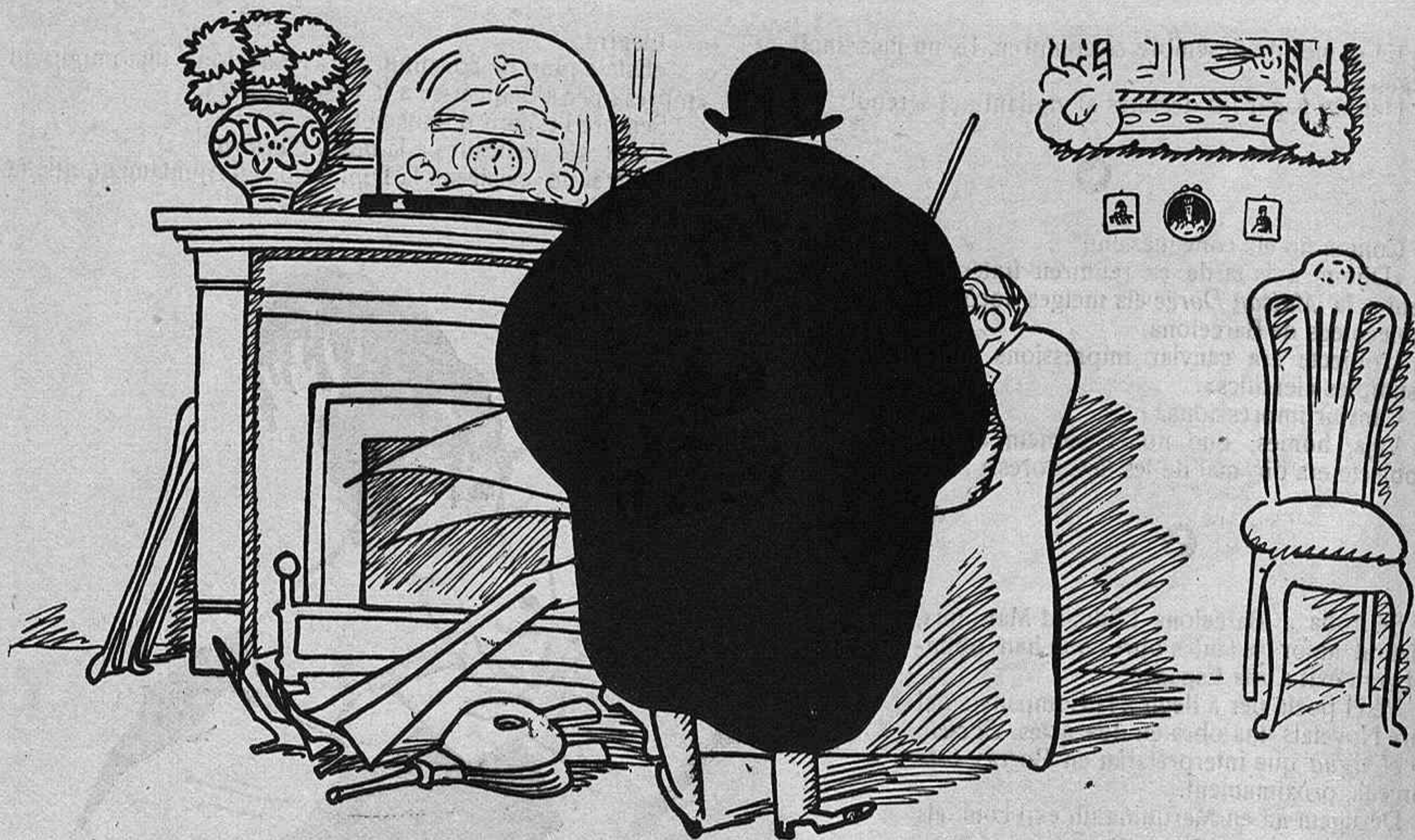
Com si no existissin la Diputació i l'Ajuntament, que fa anys que la monopolitzen!

A COLL-I-BÉ

—Noia, que m'has pres per un penco?

—Què dius?... Molt més que per un penco!...
per un pessetero!

ELS FABRICANTS

—Quina guerra!
—Es horrorós!
—Sembla estrany que no's cansin de barallar-se.
—I tall!... Nosaltres quasi bé estem cansats de guanyar diners...

Ja's necessita paciència per a fer de Governador!
Vegin, l'altre dia, en el terme de mitja hora, quantes ro-
magueres l'anaren a importunar amb la seva visita:
L'alcalde de Santa Perpetua de la Moguda,
El bisbe de Girona,
El senyor Salas Antòn,
I el Cònsul d'Alemanya!
Confessin que's necessita paciència... i neutralitat.

El senyor marquès de Dos Fuentes, està donant una de
conferències que fa fredat. Se veu que venia ben proveit.
Es llàstima—per a ell, s'entén:—que perdi el temps.
Aquí de *dos fuentes* no'n volem saber res. No veu que ja
tenim *dos rius* i encara els hi fan la competència!

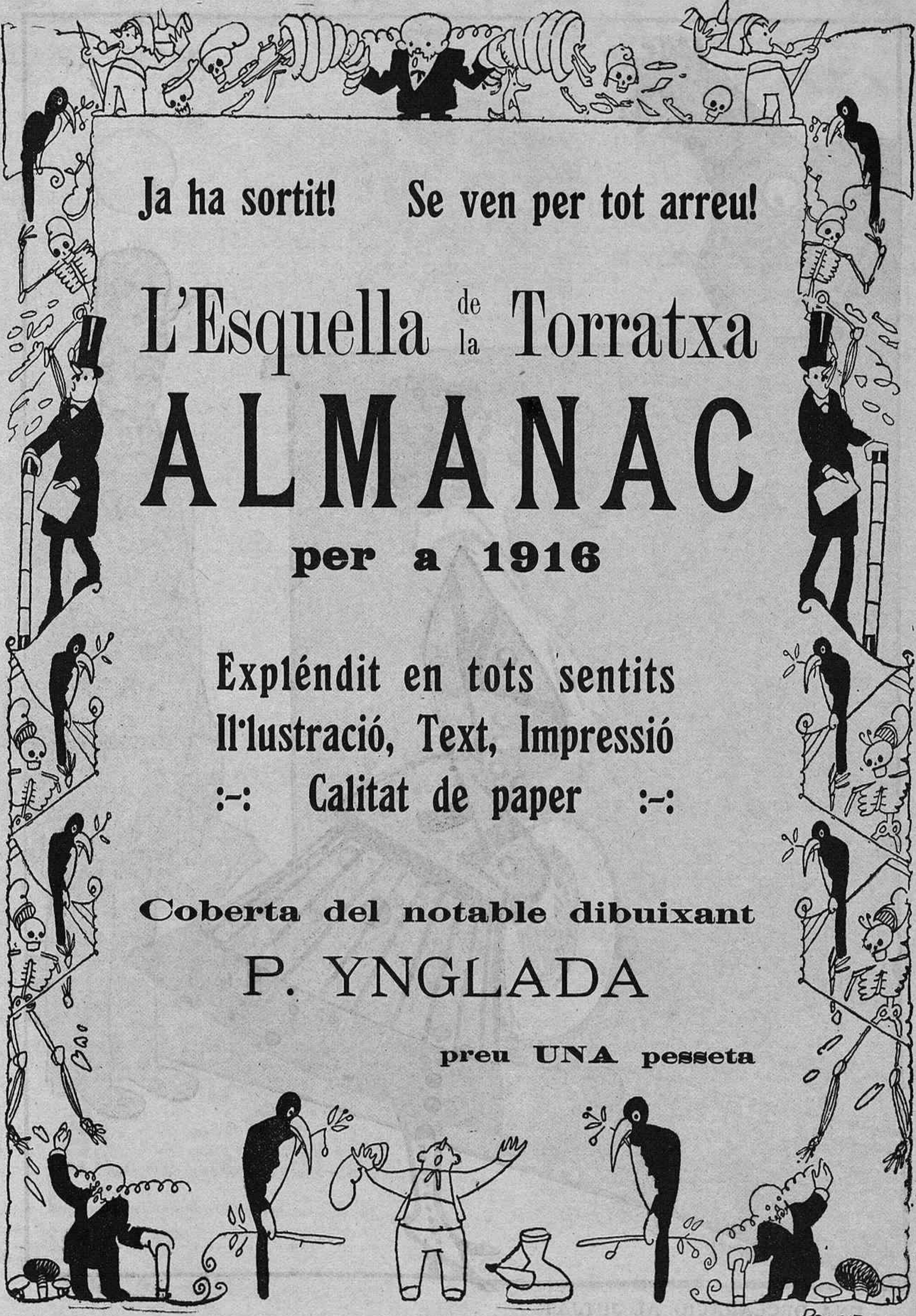
Sis bancs de pedra han sigut col·locats a la Plaça de la
Revolució.
Això no és una millora pels veïns. Això és una ironia dels
radicalíssims elements que componen el Municipi.
Posar bancs a la Revolució!
Es com dir: Esperin asseguts, posin-se tranquils i facin-
se retratar.

En una escola de primera ensenyança:
—A veure, Regordosa primer, si sab contestar-me. Al
nord tenim els Pirineus, al est el Mediterrani... i a Mig Dia?...
¿què hi ha a Mig Dia?
—El dinar.

RESPOSTES PAGADES

A. O. C.: Gracies, però no ens té cap utilitat.—J. P. i M.:
No m'ha convençut.—Camilo Moré: Els versos són molt in-
correctes.—Rafel Rius: Lo mateix dec dir-li a vostè.—Lluís
Pujol: No pot dir-se que siguin dolents, però tenen escassa
novetat i són poc musicals.—F. F.: El Teatre Català?... *Entre
todos le mataron y él todo solo se murió.*—N. N.: Això del
«Tenorio», guardi-ho per l'any que vé.—J. M. i L.: El xistu
no'ns agrada, però, el dibuix, menos.—Talp: No estem per
cançons.—Eudald Sala: Pels epitafis ha fet tard; val a dir que
eren bastant dolents.—J. Borrell: Rebut; tantes mercès.—Eu-
sebi Rodríguez: El ritme és poc cuidat, i lo que diu ho diu
amb afectació. Més concisió, més sinceritat i més cura en la
métrica.—J. C. S.: Massa trist.—E. D. S.: Ens sembla de poca
importancia, i pot-ser hauríem perjudicat al galant; per això
no s'ha publicat.—Stelis: No'ns agrada prou: S. R.: Efectiva-
ment, s'erra de mig a mig. No l'ha cridat Déu per aquí.—Pu-
dius: No'ns convé.—Una catalana: No hi tornaré més; gra-
cies de l'estreta. Aixís m'agraden les noies.—Jordi Català:
Mercès.—P. M. Olivet: No van.—X. G. L.: Hauríem de veure
l'original.

Antoni López, editor — Rambla del Múg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Ja ha sortit! Se ven per tot arreu!

L'Esquella ^{de} la Torratxa
ALMANAC

per a 1916

Expléndit en tots sentits
Il·lustració, Text, Impressió
:-: Calitat de paper :-:

Coberta del notable dibuixant

P. YNGLADA

preu UNA pesseta

Parraire

UNA DECLARACIÓ AL JUTJAT

-Sab que és molt maca vostè?-Es favor...-Es justícia!

Ja ha sortit! - Almanac de L'Esquella de la Torratxa